

تعمیق در فهم «فلسفه حجاب» به میانجی «حکمت و فلسفه اسلامی»

گزارشی از جلسات آیت الله سید یدالله یزدان پناه
در بحث فلسفه حجاب

مهدی تکلو

پژوهشگر مطالعات اجتماعی
جنسیت

آیات ۳۰ و ۳۱ و سوره مبارکه نور و آیات ۵۸ و ۵۹ سوره مبارکه احزاب، در بستر «محدوده حجاب» از نگاه کلامی یکی از حکمت‌های آن را تشریح کردند. ایشان در تفسیر آیات سوره نور به شرح محدوده پوشش زنان و علت‌های آن پرداختند و عنوان کردند که این آیات بر چگونگی حفظ حریم زن و مدیریت احساسات و اثرپذیری‌های جنس مرد تکیه دارد. محدوده پوشش و نوع رابطه زن با انسان‌های پیرامون خود در این آیات نشان می‌دهد که زن در برابر مرد نامحرم موظف است به جز وجه و کفین بدن خود را بپوشاند. تأکید استاد یزدان پناه ضمن این بحث این است که صرف مشخص نمودن محدوده پوشش زن دال بر این است که دین مبین اسلام می‌خواهد جزئیات نحوه حضور اجتماعی زن را مشخص و مراقبت کند؛ لذا در این زمینه اصل بر جواز حضور اجتماعی و سپس تنظیم گری حدود و ثغور آن است. اشاره ایشان به آیه «إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا» حاکی از این مطلب است که زن از پرداختن به زینت مطلقاً منع نشده است و این مطلب را با ذکر ملاحظاتی، از قبیل اینکه زینت زن باید در عرف اجتماعی موجب جلب توجه نشده، عامل تبرج تلقی نگردد و تحریک‌آمیز نباشد، مجاز و پذیرفته معرفی می‌کنند. در ادامه و در آیات مربوط به سوره احزاب،

مداخله فعالانه جبهه استکبار در موضوع حجاب خود ناشی از آگاهی آن‌ها از ظرفیت و اهمیت آن است.

متناسب با این سطح از اهمیت یافتگی و این ظرفیت در موضوع حجاب، ما نیز باید توان خود را در سطح بیشینه آن به خدمت بگیریم. به هر میزان که در تقویت پایگاه نظری و معرفتی حجاب توشه بیشتری فراهم کنیم، خواهیم توانست در این نزاع تمدنی موقعیت بالادست‌تری اتخاذ کنیم. چه اینکه امروز جامعه ایرانی نیز در موضوع حجاب دچار چالش‌های عدیده‌ای است. به همین نسبت، ورودهای اندیشه‌ای، حکمی و عالمانه بیش از پیش موضوعیت می‌یابد.

اخیراً آیت الله سید یدالله یزدان پناه، استاد سطوح عالی فلسفه و عرفان اسلامی، طی جلساتی به بازخوانی فلسفه حجاب در بستر حکمت اسلامی پرداخته‌اند. ایشان در حدود ۲۰ جلسه ذخایر دانشی و اطراف بحث را به مرور و بازخوانی گذاشتند که می‌تواند برای پژوهشگران، محققان و دست‌اندرکاران مفید فایده واقع شود. در ادامه، به گزارش مختصری از بیانات حضرت استاد می‌پردازیم.

ایشان طی ۵-۶ جلسه با مرور فلسفه حجاب در آینه آیات و روایت بحث خود را آغاز نمودند. در این مجال، با نگاهی به

امروز بیش از صد سال از مسئله شدن موضوع حجاب در جامعه ایرانی می‌گذرد و در طی این مدت مدید وضعیت حجاب فرازها و فرودهای مختلفی را تجربه کرده است. با نظریه تاریخ معاصر در ایران اسلامی، هیچ‌گاه موضوع حجاب از کشاکش میان جبهه حق و باطل و از آوردگاه تقابل تمدن‌ها خارج نبوده است، بلکه همواره بر اهمیت آن افزوده شده است. این اهمیت یافتگی از دو جهت قابل پیگیری است. از یک سو، باید به ظرفیت پیش‌برنده موضوع حجاب در پیشرفت و توسعه تمدنی پرداخت. ایده حجاب هم در وجه عینی و اجتماعی سامان دیگری در هندسه رابطه زن و مردان ایجاد می‌کند و هم در وجه معنایی و نمادین نمایانگر انسانی منحصر به فرد و متمایز است که خود را در مسیر تحقق سرنوشت تاریخی دیگری در نسبت با آنچه تا کنون تجربه شده تعریف می‌نماید. حجاب در اینجا دست‌کم و در کمترین سطح عصری تمایز آفرین است که غیریت‌های خود را نشان می‌دهد. از این منظر، حجاب عامل قدرت‌افزا در نزاع تمدنی است. از سوی دیگر، حجم و هجمه جبهه مقابل و میزان سرمایه‌گذاری و توانی که در این موضوع صرف می‌کند و تلاش دارد تعدم آنرا را در این سطح نگاه دارد بر اهمیت موضوع می‌افزاید. پرواضح است که